

QUYỀN CỦA NGƯỜI TIÊU DÙNG TRONG HỢP ĐỒNG BẢO HIỂM NHÂN THỌ

TRẦN ANH ĐOAN NGHI

Đoàn Luật sư Thành phố Hồ Chí Minh

Ho Chi Minh City Bar Association

Email: doannghi.tran@gmail.com

Ngày nhận bài: 10/6/2026

Ngày sửa bài: 25/6/2026

Ngày duyệt đăng bài: 10/7/2026

Tóm tắt:

Bài viết phân tích quyền của người tiêu dùng trong hợp đồng bảo hiểm nhân thọ tại Việt Nam trên cơ sở đối chiếu quy định của Luật Kinh doanh bảo hiểm năm 2022 và Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng năm 2023. Nghiên cứu hệ thống hóa 5 quyền cơ bản của bên mua bảo hiểm, gồm quyền được cung cấp thông tin, bảo vệ dữ liệu cá nhân, tư vấn phù hợp, cân nhắc trong thời hạn luật định và khiếu nại, giải quyết tranh chấp. Trên cơ sở đó, bài viết chỉ ra năm bất cập trong quy định pháp luật hiện hành và đề xuất một số kiến nghị nhằm hoàn thiện cơ chế bảo vệ quyền của người tiêu dùng trong hợp đồng bảo hiểm nhân thọ.

Từ khóa: bảo hiểm liên kết đầu tư, bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng, bất cập pháp lý, hợp đồng bảo hiểm nhân thọ, quyền người tiêu dùng

Consumer rights in life insurance contracts

Abstract:

This study analyzes consumer rights in life insurance contracts in Vietnam by comparing the 2022 Law on Insurance Business with the 2023 Law on Consumer Rights Protection. It systematizes five fundamental rights of policyholders: the right to receive information, the right to personal data protection, the right to appropriate advice, the right to reconsider the contract within the statutory period, and the right to lodge complaints and seek dispute resolution. Based on this analysis, the study identifies five shortcomings in the current legal framework and proposes recommendations for improving mechanisms that protect consumers' rights in life insurance contracts.

Keywords: investment-linked insurance, consumer rights protection, legal shortcomings, life insurance contracts, consumer rights

1. Đặt vấn đề

Thực trạng thực thi quyền của người tiêu dùng trong hợp đồng bảo hiểm liên kết đầu tư tại Việt Nam từng bộc lộ nhiều bất cập hệ thống, được phản ánh qua kết luận thanh tra của Bộ Tài chính với 4 doanh nghiệp lớn trong ngành (Bộ Tài chính, 2023a). Tỷ lệ hủy hợp đồng sau năm đầu qua kênh ngân hàng dao động từ 30% đến 70% tùy doanh nghiệp, cho thấy bên mua chưa được tiếp cận đầy đủ thông tin hoặc chưa nhận thức rõ bản chất sản phẩm tài chính dài hạn - biểu hiện của sự bất đối xứng về vị thế đàm phán và năng lực chuyên môn giữa doanh nghiệp bảo hiểm và cá nhân tham gia bảo hiểm.

Vấn đề đặt ra là Luật Kinh doanh bảo hiểm (Quốc hội, 2022) xây dựng toàn bộ hệ thống chế định dựa trên các chủ thể truyền thống như “bên mua bảo hiểm”, “người được bảo hiểm”, “người thụ hưởng”, nhưng lại không dùng đến cụm từ “người tiêu dùng”. Trong khi đó, Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng (Quốc hội, 2023) lại được thiết kế cho quan hệ mua bán hàng hóa, dịch vụ thông thường, không có quy định riêng cho sản phẩm tài chính dài hạn, phức tạp như bảo hiểm nhân thọ.

Sự bất cập này đặt ra câu hỏi liệu bên mua bảo hiểm, người thụ hưởng, người được bảo hiểm trong hợp đồng bảo hiểm nhân thọ có được hiểu là người tiêu dùng theo pháp luật bảo vệ người tiêu dùng hay không, và những quyền nào trong số các quyền chung của người tiêu dùng cần được diễn giải, bổ sung chế tài thực thi để phù hợp với bản chất của loại hợp đồng này.

Để trả lời, bài viết hệ thống hóa các quyền cơ bản của người tiêu dùng trong hợp đồng bảo hiểm nhân thọ, đối chiếu với thực tiễn áp dụng tại Việt Nam gần đây, từ đó chỉ ra một số bất cập và đề xuất hướng hoàn thiện cơ chế bảo vệ quyền của chủ thể này dưới góc độ quyền con người.

2. Tổng quan nghiên cứu và cơ sở lý luận

Các nghiên cứu trong nước về bảo hiểm nhân thọ chủ yếu tiếp cận từ góc độ hợp đồng dân sự hoặc quản lý nhà nước, chưa đi sâu vào tính đặc thù của sản phẩm tài chính dài hạn; các nghiên cứu về bảo vệ người tiêu dùng lại chủ yếu phân tích giao dịch hàng hóa, dịch vụ thông thường. Khoảng trống đặt ra là: chưa có công trình nào phân tích hệ thống tư cách người tiêu dùng của bên mua bảo hiểm nhân thọ trong mối giao thoa giữa Luật Kinh doanh bảo hiểm và Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng. Bài viết kế thừa cách tiếp cận lấy người tiêu dùng làm trung tâm (Keglević Steffek, 2022; Bach, 2025), coi bên mua là chủ thể cần được bảo vệ tương xứng với sự bất cân xứng về vị thế đàm phán và năng lực chuyên môn so với doanh nghiệp bảo hiểm.

3. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết sử dụng phương pháp nghiên cứu định tính, kết hợp: (i) phân tích - tổng hợp văn bản quy phạm pháp luật liên quan đến kinh doanh bảo hiểm, bảo vệ người tiêu dùng và bảo vệ dữ liệu cá nhân; (ii) so sánh giữa khung pháp lý kinh doanh bảo hiểm và khung pháp lý bảo vệ người tiêu dùng để xác định bất cập; (iii) phân tích án lệ, bản án thực tế nhằm minh họa cách tòa án áp dụng các nguyên tắc pháp lý liên quan, từ đó đề xuất kiến nghị hoàn thiện pháp luật.

4. Kết quả và thảo luận

4.1. Một số quyền cơ bản của người tiêu dùng trong hợp đồng bảo hiểm nhân thọ

Hợp đồng bảo hiểm nhân thọ là sự thỏa thuận giữa bên mua bảo hiểm và doanh nghiệp bảo hiểm, theo đó bên mua đóng phí để doanh nghiệp cam kết chi trả một số tiền nhất định cho người thụ hưởng khi người được bảo hiểm sống đến một thời điểm đã định, tử vong, hoặc gặp sự kiện bảo hiểm khác liên quan đến sinh mạng, sức khỏe đã được xác định trong hợp đồng (Quốc hội, 2022).

Tại Việt Nam, sản phẩm phổ biến đã mở rộng sang bảo hiểm liên kết đầu tư, nơi phí bảo hiểm được tách thành phần bảo vệ rủi ro và phần đầu tư, khiến hợp đồng vừa mang tính bảo hiểm vừa mang tính tài chính.

Luật Kinh doanh bảo hiểm (Quốc hội, 2022) phân định 3 vai trò trong quan hệ này: bên mua bảo hiểm, người được bảo hiểm và người thụ hưởng. Bên mua bảo hiểm cá nhân tham gia vì mục đích phi kinh doanh được xác định là người tiêu dùng theo Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng (Quốc hội, 2023), từ đó được hưởng các quyền bảo vệ sau đây.

4.1.1. Quyền được cung cấp thông tin đầy đủ, trung thực, kịp thời về sản phẩm, điều khoản loại trừ, quyền lợi và rủi ro liên quan trước khi giao kết hợp đồng

Đây là quyền nền tảng vì nếu không được cung cấp thông tin đầy đủ từ đầu, người mua sẽ thiếu cơ sở tiếp cận các quyền còn lại. Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng (Quốc hội, 2023) trao cho người tiêu dùng quyền được cung cấp thông tin chính xác, đầy đủ; Luật Kinh doanh bảo hiểm (Quốc hội, 2022) cụ thể hóa thành nghĩa vụ của doanh nghiệp phải cung cấp bản yêu cầu bảo hiểm và giải thích rõ quyền lợi bảo hiểm cũng như điều khoản loại trừ trách nhiệm.

Nghĩa vụ cung cấp thông tin vận hành theo cơ chế 2 chiều nhưng hậu quả pháp lý không đối xứng: nếu bên mua che giấu bệnh nan y hoặc kê khai thiếu sót, doanh nghiệp có quyền chấm dứt hợp đồng hoặc từ chối chi trả; mức độ giải thích danh mục loại trừ lại không đồng đều và khó quy trách nhiệm khi tranh chấp. Án lệ số 77/2025/AL và Án lệ số 22/2018/AL cho thấy ranh giới này được xác lập dần qua tòa án, không chỉ qua văn bản luật - tình trạng tương tự cũng được ghi nhận trong luật bảo hiểm châu Âu (Keglević Steffek, 2022; Bach, 2025).

Tại kênh phân phối qua ngân hàng, quyền được cung cấp thông tin của bên mua vẫn chưa được đảm bảo, điển hình là vụ việc tại Thanh Hóa (Tòa án nhân dân tỉnh Thanh Hóa, 2025) khi khách hàng tương tự tham gia gói tiết kiệm nhưng thực chất ký hợp đồng bảo hiểm nhân thọ. Bản án khẳng định chữ ký xác nhận là cam kết pháp lý ràng buộc, đòi hỏi người ký phải được tư vấn bởi người có chuyên môn bảo hiểm trước khi ký.

4.1.2. Quyền được bảo vệ thông tin, dữ liệu cá nhân trong quá trình thẩm định, giao kết và thực hiện hợp đồng - đặc biệt là dữ liệu sức khỏe

Bảo hiểm nhân thọ là một trong số ít loại hợp đồng dân sự mà việc giao kết đòi hỏi bên mua trao cho bên kia khối lượng lớn dữ liệu cá nhân nhạy cảm về tiền sử bệnh lý, kết quả khám sức khỏe, đôi khi cả thông tin di truyền, như điều kiện bắt buộc để được chấp nhận bảo hiểm. Đây là nghịch lý đặc thù của lĩnh vực này: nguyên tắc trung thực tuyệt đối đặt ra nghĩa vụ khai báo thông tin toàn diện, trong khi quyền riêng tư lại đòi hỏi tối thiểu hóa việc thu thập và sử dụng dữ liệu.

Luật Bảo vệ dữ liệu cá nhân (Quốc hội, 2025a), có hiệu lực từ ngày 01/01/2026, là văn bản đầu tiên quy định chuyên biệt về bảo vệ dữ liệu sức khỏe trong lĩnh vực bảo hiểm, phân loại thông tin sức khỏe là dữ liệu cá nhân nhạy cảm và yêu cầu sự đồng ý của chủ thể khi thu thập, xử lý. Rủi ro thực tiễn là dữ liệu sức khỏe thu thập tại khâu thẩm định có thể dùng làm cơ sở cho hợp đồng tương lai hoặc mô hình đánh giá rủi ro nội bộ, dẫn đến tăng phí hoặc từ chối bảo hiểm mà người mua không được thông báo lý do.

4.1.3. Quyền được tư vấn phù hợp với nhu cầu thực tế và khả năng tài chính, không bị tư vấn sai lệch nhằm mục đích bán hàng

Quyền được tư vấn phù hợp khác với quyền được cung cấp thông tin: nếu quyền cung cấp thông tin liên quan đến việc người mua có hiểu đúng hợp đồng hay không, thì quyền được tư vấn phù hợp đòi hỏi sản phẩm đề xuất phải thực sự phù hợp với nhu cầu và khả năng tài chính của người mua. Trên thực tế, một hợp đồng có thể được giải thích đúng quy trình, khách hàng ký xác nhận đã đọc, đã hiểu, nhưng việc đề xuất sản phẩm đó từ đầu đã không phù hợp - dạng vi phạm khó chứng minh nhất vì nằm ở giai đoạn trao đổi miệng trước khi hồ sơ được lập.

Giai đoạn 2019-2023 là lúc vấn đề này bộc lộ rõ nhất, gắn với sự phát triển nhanh của kênh phân phối qua ngân hàng. Kết luận thanh tra của Bộ Tài chính (2023a) với 4 doanh nghiệp bảo hiểm nhân thọ lớn chỉ ra các hành vi mang tính hệ thống: trì hoãn giải ngân khoản vay hoặc báo hết room tín dụng để tạo áp lực mua bảo hiểm; tư vấn sai khiến khách hàng tưởng tham gia gói tiết kiệm nhưng thực chất ký hợp đồng liên kết đầu tư dài hạn. Riêng 4 tháng đầu năm 2023, đường dây nóng của Bộ Tài chính (2024) ghi nhận 350 đơn tố cáo. Hệ quả là tỷ lệ hủy hợp đồng sau năm đầu dao động từ 30% đến 70%, do giá trị hoàn lại trong những năm đầu thường rất thấp hoặc bằng không.

Nhằm chấn chỉnh tình trạng này, Nhà nước đã có một số điều chỉnh pháp lý: Luật Các tổ chức tín dụng (Quốc hội, 2024) đưa hành vi gắn bán bảo hiểm không bắt buộc với dịch vụ ngân hàng vào danh mục bị nghiêm cấm; Thông tư hướng dẫn Luật Kinh doanh bảo hiểm (Bộ Tài chính, 2023b) yêu cầu tổ chức tín dụng giải thích rõ sản phẩm bảo hiểm không phải sản phẩm ngân hàng và không phải điều kiện bắt buộc để sử dụng dịch vụ khác. Các điều chỉnh này đưa quyền được tư vấn phù hợp về đúng bản chất: tự nguyện, đầy đủ thông tin, không gắn với điều kiện tín dụng.

4.1.4. Quyền cân nhắc, hủy hợp đồng trong thời hạn luật định sau khi giao kết

Bên cạnh quyền liên quan đến thông tin và tư vấn, pháp luật còn ghi nhận cho bên mua quyền xem xét lại quyết định sau khi ký kết hợp đồng. Theo Điều 35 Luật Kinh doanh bảo hiểm sửa đổi (Quốc hội, 2025b), với hợp đồng có thời hạn trên một năm, trong vòng 21 ngày kể từ ngày nhận được hợp đồng, bên mua có quyền từ chối tiếp tục tham gia - có ý nghĩa đặc biệt khi giao kết qua kênh ngân hàng, nơi người tiêu dùng dễ bị chi phối khi quyết định dưới ảnh hưởng của giao dịch khác mà không đủ thời gian cân nhắc độc lập.

Thời hạn 21 ngày đủ để bên mua xem xét lại toàn bộ hợp đồng, nhưng không phải ai cũng nhận thức và tận dụng tốt. Thực tiễn cho thấy doanh nghiệp có thể dùng việc người mua không sử dụng quyền từ chối trong thời hạn này làm bằng chứng cho sự tự nguyện giao kết, một lập luận đã được tòa án chấp nhận trong nhiều vụ tranh chấp - cho thấy quyền này chưa được người mua nhận thức và vận dụng đầy đủ.

4.1.5. Quyền khiếu nại, yêu cầu giải quyết tranh chấp thông qua các cơ chế do Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng năm 2023 thiết lập, song song với cơ chế của ngành bảo hiểm

Bên mua bảo hiểm nhân thọ cá nhân vì mục đích phi kinh doanh được xác định là người tiêu dùng theo Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng (Quốc hội, 2023), nên được áp dụng 4 phương thức giải quyết tranh chấp: thương lượng, hòa giải, trọng tài và khởi kiện. Cơ chế này vận hành hỗ trợ cho khung pháp lý chuyên ngành, tạo thành cơ chế bảo vệ đa tầng. Với khiếu nại về tư vấn sai lệch, bên mua có thể tìm hỗ trợ của cơ quan bảo vệ người tiêu dùng; với tranh chấp từ chối chi trả, người mua có quyền khởi kiện và yêu cầu doanh nghiệp chứng minh căn cứ từ chối.

4.2. Một số bất cập

Thứ nhất, Luật Kinh doanh bảo hiểm, kể cả sau sửa đổi năm 2025 (Quốc hội, 2025b), vẫn không dùng khái niệm “người tiêu dùng”, khiến việc áp dụng Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng (Quốc hội, 2023) vào quan hệ bảo hiểm nhân thọ phải qua một bước suy luận trung gian, dù bên mua vốn là người tiêu dùng theo khoản 1 Điều 3 của Luật đó. Hệ quả là bên mua không mạnh dạn viện dẫn tư cách người tiêu dùng, còn doanh nghiệp bảo hiểm ưu tiên viện dẫn luật chuyên ngành để giảm rủi ro bồi thường.

Thứ hai, danh mục rủi ro được bảo hiểm và điều khoản loại trừ trong hợp đồng bảo hiểm nhân thọ thường soạn thảo bằng thuật ngữ chuyên ngành, khó tiếp cận với người mua phổ thông. Dù doanh nghiệp có giải thích khi tư vấn, người mua vẫn khó nắm bắt đủ để ra quyết định. Khi phát sinh sự kiện bảo hiểm, doanh nghiệp có thể từ chối chi trả với lý do rủi ro không nằm trong danh mục được bảo hiểm - lúc đó bên mua mới nhận ra khoảng cách giữa những gì họ hiểu và thực tế được chi trả, đôi khi rất lớn.

Thứ ba, một rào cản khác là sự thiếu đồng bộ giữa Cục Quản lý và Giám sát bảo hiểm (Bộ Tài chính) và Ủy ban Cạnh tranh Quốc gia (Bộ Công Thương) trong xử lý khiếu nại về bảo hiểm nhân thọ. Người dân khó xác định cơ quan có thẩm quyền do thiếu thông tin định hướng chung và chưa có cơ chế phân công, phối hợp giữa 2 bên, dễ dẫn đến hướng dẫn thiếu nhất quán, kéo dài thời gian xử lý.

Thứ tư, nghĩa vụ tư vấn phù hợp với nhu cầu và khả năng tài chính của khách hàng hiện vẫn chủ yếu được quy định ở cấp thông tư (Bộ Tài chính, 2023b), chưa được nâng lên thành nguyên tắc luật định với chế tài đủ mạnh. Khi vi phạm xảy ra, cơ chế xử lý chủ yếu dừng ở xử phạt hành chính, thiếu cơ chế bồi thường trực tiếp đủ sức bù đắp thiệt hại cho khách hàng bị tư vấn sai.

Thứ năm, dù Luật Bảo vệ dữ liệu cá nhân (Quốc hội, 2025a) đã có hiệu lực, hiện chưa có văn bản hướng dẫn riêng cho bảo hiểm về thu thập, lưu trữ, sử dụng dữ liệu sức khỏe của người mua, cũng chưa rõ nghĩa vụ bảo mật của doanh nghiệp với bên mua. Doanh nghiệp có thể dùng dữ liệu sức khỏe để xây dựng mô hình đánh giá rủi ro nội bộ, áp dụng cho quyết định chi trả hoặc định phí hợp đồng tương lai, trong khi người mua không được thông báo và không có cơ chế phản bác.

5. Kết luận và hàm ý chính sách

5.1. Hàm ý chính sách và giải pháp

Thứ nhất, Luật Kinh doanh bảo hiểm cần bổ sung quy định dẫn chiếu rõ ràng: bên mua bảo hiểm là cá nhân tham gia hợp đồng bảo hiểm nhân thọ cho mục đích phi kinh doanh được xác định là “người tiêu dùng”. Quy định này sẽ chấm dứt việc phải suy luận gián tiếp như hiện nay, bảo đảm đầy đủ quyền của bên mua khi xem xét các điều khoản hợp đồng, đồng thời hạn chế việc doanh nghiệp bảo hiểm ưu tiên viện dẫn luật chuyên ngành để thu hẹp trách nhiệm so với quy định bảo vệ người tiêu dùng.

Thứ hai, cần bổ sung quy định về nghĩa vụ của doanh nghiệp bảo hiểm giải thích danh mục rủi ro và điều khoản loại trừ bằng ngôn ngữ phổ thông, dễ hiểu. Khi phải dùng từ chuyên ngành, doanh nghiệp cần chú giải hoặc chọn cụm từ chính xác, không gây hạn chế cho người đọc. Trước khi ký kết, doanh nghiệp cần xác nhận bên mua đã được giải thích rõ những trường hợp không được chi trả, thay vì chỉ yêu cầu ký “đã đọc, đã hiểu” - vừa bảo đảm người tiêu dùng được cung cấp đầy đủ thông tin, vừa giữ quyền của doanh nghiệp trong xác định danh mục bảo hiểm.

Thứ ba, cần xây dựng cơ chế phối hợp chính thức giữa Cục Quản lý và Giám sát bảo hiểm (Bộ Tài chính) và Ủy ban Cạnh tranh Quốc gia (Bộ Công Thương) trong xử lý khiếu nại về bảo hiểm nhân thọ, gồm quy chế chia sẻ thông tin và phân công thẩm quyền rõ ràng. Về lâu dài, nên giao Ủy ban Cạnh tranh Quốc gia làm đầu mối tiếp nhận khiếu nại từ góc độ bảo vệ người tiêu dùng, còn Cục Quản lý và Giám sát bảo hiểm giữ vai trò thanh tra, xử phạt vi phạm chuyên ngành.

Thứ tư, cần nâng nghĩa vụ tư vấn phù hợp với nhu cầu, khả năng tài chính của khách hàng từ cấp thông tư lên nguyên tắc luật định trong Luật Kinh doanh bảo hiểm, kèm chế tài tương xứng. Hồ sơ tìm hiểu nhu cầu khách hàng cần được luật hóa thành tài liệu bắt buộc trước khi giao kết hợp đồng liên kết đầu tư. Khi vi phạm xảy ra, doanh nghiệp hoặc đại lý không chỉ bị xử phạt hành chính mà còn phải bồi thường trực tiếp, mức bồi thường xác định theo chênh lệch giữa sản phẩm được tư vấn và sản phẩm thực sự phù hợp tại thời điểm giao kết.

Thứ năm, Bộ Tài chính cần phối hợp với Bộ Công an ban hành văn bản hướng dẫn riêng cho bảo hiểm về thu thập, lưu trữ, sử dụng dữ liệu sức khỏe của người mua theo Luật Bảo vệ dữ liệu cá nhân (Quốc hội, 2025a), làm rõ 3 nội dung: (1) doanh nghiệp bảo hiểm có nghĩa vụ bảo mật thông tin sức khỏe, chỉ dùng cho mục đích đã được đồng ý; (2) người mua có quyền được thông báo khi dữ liệu sức khỏe dùng làm cơ sở định giá rủi ro cho hợp đồng tương lai; (3) quy định thời hạn lưu trữ tối đa và cơ chế xóa dữ liệu sau khi hợp đồng kết thúc.

5.2. Kết luận

Bảo hiểm nhân thọ là dịch vụ tài chính có tính đặc thù cao, nơi sự chênh lệch về thông tin, năng lực chuyên môn và vị thế đàm phán giữa doanh nghiệp bảo hiểm và bên mua là đặc điểm mang tính cấu trúc, cố hữu. Bên mua, dù được gọi là “bên mua bảo hiểm” theo luật chuyên ngành, về bản chất vẫn là người tiêu dùng sử dụng dịch vụ tài chính dài hạn, phức tạp mà họ không đủ năng lực chuyên môn để tự đánh giá toàn diện - nguyên nhân gốc rễ dẫn đến nhiều bất cập trong thực thi quyền của họ.

Các kiến nghị trong bài viết không nhằm can thiệp vào quyền kinh doanh hợp pháp của doanh nghiệp bảo hiểm, mà bảo đảm người mua được tiếp cận thông tin đầy đủ, dễ hiểu trước khi ký kết; được bảo vệ dữ liệu sức khỏe đúng cách trong suốt vòng đời hợp đồng; và khi phát sinh tranh chấp, có thể xác định rõ cơ quan có thẩm quyền bảo vệ quyền lợi của mình trực tiếp, thuận tiện. Những thay đổi này sẽ củng cố niềm tin của người dân vào thị trường bảo hiểm nhân thọ và nâng cao hiệu quả bảo vệ quyền con người trong lĩnh vực này ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

Bộ Tài chính (2023a). Kết luận thanh tra việc triển khai bán bảo hiểm qua tổ chức tín dụng, chi nhánh ngân hàng nước ngoài đối với một số doanh nghiệp bảo hiểm nhân thọ.

Bộ Tài chính (2023b). Thông tư số 67/2023/TT-BTC ngày 02/11/2023 hướng dẫn một số điều của Luật Kinh doanh bảo hiểm.

Bộ Tài chính (2024). Báo cáo gửi đại biểu Quốc hội phục vụ phiên chất vấn tại phiên họp thứ 31 của Ủy ban Thường vụ Quốc hội, ngày 18/3/2024.

Chính phủ (2023). Nghị định số 13/2023/NĐ-CP ngày 17/4/2023 về bảo vệ dữ liệu cá nhân.

Quốc hội (2022). Luật Kinh doanh bảo hiểm số 08/2022/QH15, ngày 16/6/2022.

Quốc hội (2023). Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng số 19/2023/QH15, ngày 20/6/2023.

Quốc hội Nam (2024). Luật Các tổ chức tín dụng số 32/2024/QH15, ngày 18/1/2024.

Quốc hội (2025a). Luật Bảo vệ dữ liệu cá nhân số 91/2025/QH15, ngày 26/6/2025.

Quốc hội (2025b). Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Kinh doanh bảo hiểm số 139/2025/QH15, ngày 10/12/2025.

Tòa án nhân dân tỉnh Thanh Hóa (2025). Bản án phúc thẩm ngày 30/12/2025 về tranh chấp hợp đồng bảo hiểm nhân thọ, giữ nguyên bản án sơ thẩm ngày 24/9/2025 của Tòa án nhân dân Khu vực 1 - Thanh Hóa.

Tòa án nhân dân tối cao (2018). Án lệ số 22/2018/AL về hiệu lực của hợp đồng bảo hiểm nhân thọ khi bên mua bảo hiểm không đóng phí bảo hiểm do lỗi của doanh nghiệp bảo hiểm. Được Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao thông qua ngày 17/10/2018 và công bố theo Quyết định số 269/QĐ-CA ngày 06/11/2018.

Tòa án nhân dân tối cao (2025). Án lệ số 77/2025/AL về việc vi phạm nghĩa vụ cung cấp thông tin tình trạng bệnh hiểm nghèo của bên mua bảo hiểm. Được Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao thông qua ngày 24/12/2025 và công bố theo Quyết định số 339a/QĐ-CA ngày 25/12/2025.

Bach T. N. N. (2025). Modernizing duty of disclosure in insurance law in Vietnam's transitioning economy: The need for a policyholder-centric approach. *International Review of Financial Consumers*, 10(2), 1-14.

Keglević Steffek A. (2022). Trust and transparency in insurance contract law: European regulation and comparison of laws. *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, 24, 319-348.